

Plan Odnowy Miejscowości Sobiesiernie i Ostrowo Szlacheckie na lata 2015-2020

Spis treści

Wstęp

Do rozwoju jednostek terytorialnych niezbędne jest planowanie. Zarządzanie strategiczne zakłada przede wszystkim planowanie długookresowe, któremu jednak podporządkowuje się plany krótkookresowe. W przypadku tworzenia strategii długookresowych należy pamiętać, że zmieniają się warunki otoczenia, w którym jednostka funkcjonuje. W związku z tym niezbędne jest aktualizowanie planów długoterminowych i – w ten sposób – reagowanie na wspomniane zmiany.

Dokumenty strategiczne tworzy się na różnym poziomie – dotyczyć mogą całego kraju, potem „schodzą” do najniższego poziomu – przez województwa, powiaty, gminy aż do sołectw. Wynika to z banalnego, ale niezwykle ważnego faktu, że aby zaplanować rozwój społeczności lokalnych, trzeba je poznać i wysłuchać ich potrzeb. Dlatego poza tym, że plany strategiczne powinny być aktualne i dostosowane do aktualnych warunków, to również należy tworzyć je przy jak największym udziale wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Plan Odnowy Miejscowości jest właśnie takim dokumentem strategicznym na najniższym poziomie. Poniższy Plan powstał z udziałem mieszkańców miejscowości Ostrowo Szlacheckie i Sobiesiernie i ma za zadanie uwzględniać zgłoszone przez nich potrzeby oraz – na tej podstawie – programować rozwój sołectwa, które tworzą obie miejscowości.

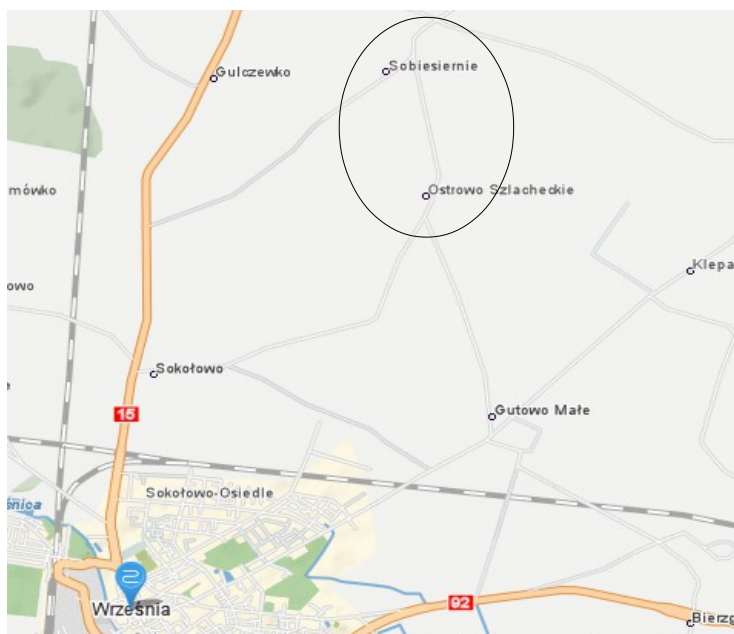
1. Charakterystyka miejscowości

Już w 1392 r. pojawiają się w źródłach pierwsze wzmianki o miejscowości Sobiesiernie. W 1580 r. wieś znajdowała się w rękach Jakuba Sobiesierskiego, w 1618 r. przejął ją Prokop Sobiesierski. W tym czasie we wsi powstał pierwszy wiatrak. Później wieś przeszła na własność Tadeusza Baranowskiego. W latach 90. XIX w. funkcjonowała w niej część chłopska, złożona z 6 domów zamieszkanymi przez 38 osób. Druga część, dworska, była bardziej zaludniona – w 13 domach mieszkało 146 osób. Istniała już wtedy szkoła w Sobiesierniach, natomiast

właścicielem wsi był Stanisław Wągrowiecki. Wieś stała się niemiecka w wyniku pojawienia się tu osadników Komisji Kolonizacyjnej, pochodzących z Westfalii. Do ważnego wydarzenia w historii wsi doszło w 1939 r., kiedy to żołnierze Obrony Narodowej zabili 15 żyjących w wiosce Niemców, w tym 9 kobiet. Niemcy bowiem machali do wracających z bombardowania niemieckich samolotów płachtą.

Nieco inaczej kształtowała się historia wsi Ostrowo Szlacheckie. W 1580 r. władał nią Prokop Wrzesiński, właściciel m.in. Gutowa Nowego, Dromlisk i Niezamyśla; od 1620 r. zaś Maciej Ulanowski i Jan Słomowski; od 1793 r. Ignacy Krzycki i Maciej Pomorski. Później Ostrowo przejęła rodzina Rożnowskich. Według danych z 1886 r. we wsi mieszkało 99 osób, z czego 82 było wyznania katolickiego, natomiast pozostali ewangelickiego. Co ciekawe, wszyscy oni zajmowali łącznie zaledwie 5 gospodarstw. Początkowo wieś nie nazywała się Ostrowo, a Ostrów Szlachecki. Nazwę zmieniono dopiero podczas zaborów, kiedy po niemiecku określano ją jako Adlig, przetłumaczone później na Ostrowo. Tamtejszy folwark obejmował ok. 366 ha gruntów i specjalizował się w hodowli bydła Simmonthalerskiego, czyli szwajcarskiej, mleczno-mięsnej rasy. W 1939 r. hodowlą zarządzała Else Voge¹.

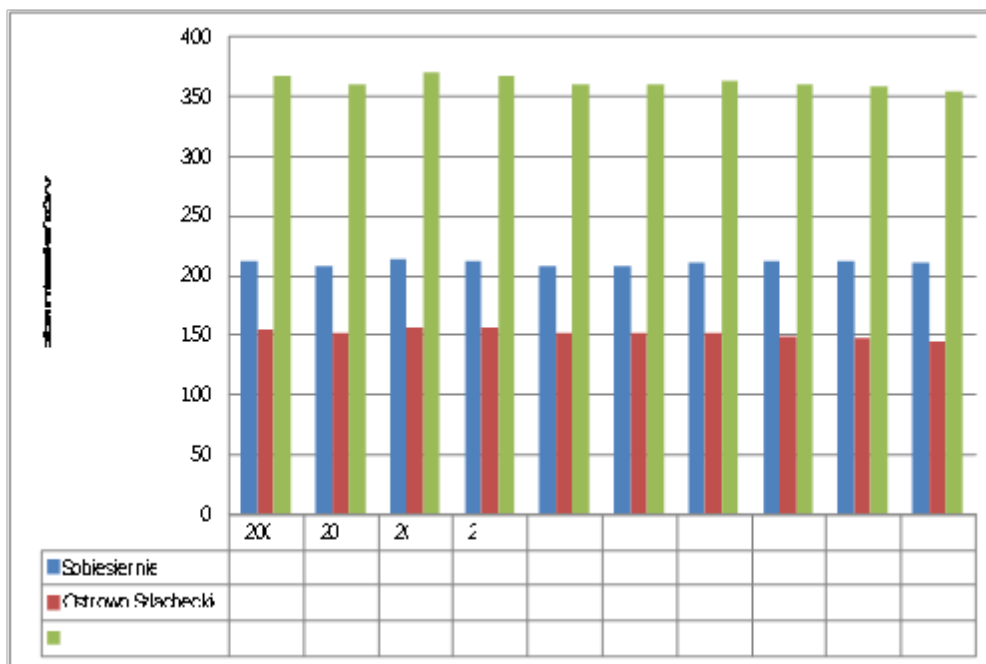
Sołectwo położone jest w odległości ok. 10 km od Wrześni. Powierzchnia wynosi 934,73 ha, przy czym większość stanowią użytki rolne: 533,19 ha w miejscowości Sobiesiernie i 350,9 ha w Ostrowie Szlacheckim.

¹ Plan odnowy i rozwoju sołectwa Sobiesiernie i Ostrowo Szlacheckie na lata 2010-2017.

Ryc. 1 Położenie miejscowości Sobiesiernie i Ostrowo Szlacheckie.
Źródło: <http://www.zumi.pl/>

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat daje się zauważyć niewielki spadek liczby mieszkańców sołectwa, jednak zmiana ta jest niewielka – od 2004 do 2013 r. zaledwie o 10 osób łącznie, w tym w przypadku Sobiesierni liczba ta spadła o 2 osoby.

Ryc. 2 Liczba ludności w sołectwie Sobiesiernie – Ostrowo Szlacheckie w latach 2004-2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Miasta i Gminy Września.

Sobiesiernie i Ostrowo Szlacheckie to wsie *stricto* rolnicze, w których przeważają gleby klasy III. W związku z tym najważniejszymi i podstawowymi źródłami utrzymania dla mieszkańców są prowadzone przez nich gospodarstwa rolne. W miejscowości Sobiesiernie zarejestrowanych jest ponadto 7 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przede wszystkim o charakterze produkcyjno-usługowym. Warto tu wymienić firmę zajmującą się przetwórstwem zbożowym, produkującą sprzęt elektroinstalacyjny i zajmującą się metaloplastyką od 1993 r. (Elmaro zatrudniająca łącznie 14 pracowników²). W Ostrowie Szlacheckim z kolei zarejestrowano zaledwie jedną działalność polegającą na sprzedaży wysyłkowej, jednak w 2014 r. została ona zawieszona. Ponadto wykorzystując tradycje PGR-owskie, funkcjonuje tu zarejestrowana we Wrześni firma Agropol

² <http://www.elmaro.pl/>.

Sokołowo. Prowadzi ona w Ostrowie hodowlę 120 szt. bydła (dane z 2008 r.). W żadnej z tych miejscowości nie jest natomiast zarejestrowane żadne duże przedsiębiorstwo.

Generalnie gmina Września jest uboga w zbiorniki wodne, nawet te małe. Jednak właśnie Sobiesiernie i Ostrowo Szlacheckie są tymi nielicznymi miejscowościami, w których na obszarze gruntów rolnych znaleźć można różnego rodzaju oczka wodne i małe stawy. Sołectwo znajduje się w zlewni strugi Bawół. Nie ma tu natomiast terenów wodonośnych, pozwalających na czerpanie wody. W związku z tym miejscowość Sobiesiernie jest zaopatrywana w wodę dzięki Stacji Uzdatniania Wody w Grzybowie. Natomiast w Ostrowie Szlacheckim wodę zapewnia wodociąg zakładowy Agropolu, który produkuje w ciągu doby ok. 26 m³ zaopatruje w wodę 153 osoby (dane z 2013 r.).

Dotychczas nie udało się wybudować i podłączyć wsi do sieci kanalizacyjnej.

Przez Ostrowo Szlacheckie będą dwie drogi powiatowe:

- 2939P Sobiesiernie-Gutowo Małe; długość 4,37 km; klasa D;
- 2938P Sokołowo-Ostrowo Szlacheckie; długość 3,3 km; klasa G.

Z kolei w miejscowości Sobiesiernie znajduje się droga 2939P. Ponadto do wsi dociera droga nr 2226P klasy G Niechanowo - Sobiesiernie o długości ok. 1,5 km. W pobliżu biegnie również droga powiatowa nr 2949P łącząca Gulczewo z Grzybowem (długość 4,74 km, klasa G). Ponadto w miejscowości Sobiesiernie jest również jedna droga o charakterze gminnym łącząca tę miejscowość z Sokołowem. Droga 411533P ma długość 2,98 km, przy czym 2,16 km pokrywa nawierzchnia bitumiczna, natomiast 820 m ma charakter drogi gruntowej; droga posiada klasę L. Nie występują na tym odcinku żadne obiekty inżynieryjne. Obie miejscowości położone są również w pobliżu drogi nr 15.

Z ciekawszych obiektów znajdujących się na terenie obu tych wsi można wymienić park w Ostrowie Szlacheckim o powierzchni 2,8 ha. Otacza on tutejszy zespół pałacowy z XIX wieku. Wybudował go w 1910 r. Fridrich Voge, rozbudował w 1919 r., a po śmierci Fridricha przejęli go Paul Voge z rodziną (żona Elsa, dzieci – Ginter, Hilda i Margot). Po II wojnie światowej majątek upaństwowiono, natomiast obecnie o nieruchomość upomina się wnuczka Fridricha Voge.

Ryc. 3 Pałac w Ostrowie Szlacheckim.

Źródło: [http://pl.wikipedia.org/wiki/Pa](http://pl.wikipedia.org/wiki/Pa%C5%82ac_w_Ostrowie_Szlacheckim#mediaviewer/File:Palace_in_Ostrowo_Szlacheckie.JPG)

[C5%82ac_w_Ostrowie_Szlacheckim#mediaviewer/File:Palace_in_Ostrowo_Szlacheckie.JPG](http://pl.wikipedia.org/wiki/Pa%C5%82ac_w_Ostrowie_Szlacheckim#mediaviewer/File:Palace_in_Ostrowo_Szlacheckie.JPG).

Ryc. 4 Zespół pałacowy w Ostrowie Szlacheckim (zabudowania pałacowe i fragment parku).

Źródło: [http://pl.wikipedia.org/wiki/Pa](http://pl.wikipedia.org/wiki/Pa%C5%82ac_w_Ostrowie_Szlacheckim#mediaviewer/File:Palace_in_Ostrowo_Szlacheckie_(bridge).JPG)

[C5%82ac_w_Ostrowie_Szlacheckim#mediaviewer/File:Palace_in_Ostrowo_Szlacheckie_\(bridge\).JPG](http://pl.wikipedia.org/wiki/Pa%C5%82ac_w_Ostrowie_Szlacheckim#mediaviewer/File:Palace_in_Ostrowo_Szlacheckie_(bridge).JPG).

Zespół pałacowy obejmuje także murowane ogrodzenie z 1. ćwierćwiecza XIX wieku. Zarówno pałac, jak i park zostały wpisane do rejestru zabytków pod numerem 1773/A z 15 XII 1977 roku.

Ponadto w Ostrowie Szlacheckim znajduje się zespół folwarczny, na który składają się (wszystkie murowane): 3 czworaki z 1916 r., trojak z początku XX w., stajnia, obora, chlew, stodoła, wozownia, elektrownia z 1916 r., pompa wodna z 1909 r. i magazyn zbożowy z 1860 roku. Znajdujący się tu kurnik z 1916 r. został również wpisany do rejestru zabytków (nr rej. 2637/A z 2.04.1998 r.). Stanowi on własność Agencji Nieruchomości Rolnych (Oddział Terenowy w Poznaniu), która wystawiła tę nieruchomość na sprzedaż z przeznaczeniem m.in. na budownictwo mieszkaniowe.

Z kolei w miejscowości Sobiesiernie zachował się jeszcze ewangelicki cmentarz z przełomu XIX/XX w., jednak jest on bardzo zaniedbany³.

Ryc. 5 Fragment nagrobka z cmentarza w Sobiesierniach.

Źródło: <http://wrzesnia.powiat.pl/aktualnosci/wrzesinscy-niemcy-w-pierwszych-dniach-wrzesnia-1939-roku-dywersonia-i-egzekucje-czesc-3.html>.

Dzieci zamieszkujące wieś Sobiesiernie uczęszczają do Samorządowej Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Marzeninie oraz tamtejszego gimnazjum, które składają się na Zespół Szkół. Natomiast obwód szkolny dla miejscowości

³ <http://wrzesnia.powiat.pl/aktualnosci/wrzesinscy-niemcy-w-pierwszych-dniach-wrzesnia-1939-roku-dywersonia-i-egzekucje-czesc-3.html>.

Ostrowo Szlacheckie przypisany jest do Samorządowej Szkoły Podstawowej im. gen. T. Kutrzeby w Otocznej, Gimnazjum w Otocznej (SSP i gimnazjum tworzą zespół szkół) oraz Gimnazjum z Oddziałami Przystosowanymi do Pracy we Wrześni.

Mieszkańcy Sobiesierni mają możliwość korzystania z Wiejskiego Domu Kultury, natomiast Ostrowa Szlacheckiego z boiska sportowego. Oba te miejsca stanowią punkty kontrolne rajdu rowerowego organizowanego przez Grupę Turystyki Rowerowej Wrześnianie.

Miejscowość Sobiesiernie nie posiada systemu połączeń autobusowych ani kolejowych z żadnym większym miastem w regionie – można stamtąd dojechać jedynie w dni nauki szkolnej do Wrześni. W Ostrowie Szlacheckim nie zatrzymuje się żaden autobus.

2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

Każda jednostka terytorialna, w tym także wieś czy sołectwo opiera swój rozwój na posiadanych zasobach, które je wyróżniają i mogą stanowić potencjał dla kreowania działań w zakresie odnowy czy rewitalizacji. Diagnoza przeprowadzona na rzecz sołectwa pozwoliła zagregować zasoby w trzy podstawowe grupy:

Zasoby przyrodnicze i historyczne

- zabytkowy pałac i park w Ostrowie Szlacheckim (rejestr zabytków nr 1773/A z 15.12.1977)
- zespół folwarczny w Ostrowie Szlacheckim
- cmentarz ewangelicki w Sobiesierniach.

Zasoby infrastruktury technicznej

- Wiejski Dom Kultury,

- drogi powiatowe i droga gminna,
- sieć elektryczna,
- sieć wodociągowa w Ostrowie Szlacheckim,
- sieć telekomunikacyjna,

Zasoby infrastruktury i kapitału społecznego

- działające od 1965 r. Koło Gospodyń Wiejskich,
- kółko rolnicze współpracujące z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego,
- drużyna piłki nożnej LZS Ostrowo Szlacheckie
- Koło terenowe Stowarzyszenia Ekologicznego Przyjaciół Ziemi Nadnoteckiej

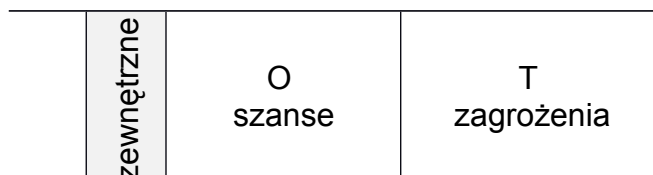
3. Ocena mocnych i słabych stron

W etapie diagnostycznym poprzedzającym określenie celów i zadań bardzo pomocną i często stosowaną metodą pozyskiwania danych i lepszego poznania jednostki jest analiza SWOT. Jej nazwa stanowi akronim angielskich słów:

- **S**trengths (mocne strony),
- **W**eaknesses (słabe strony),
- **O**pportunities (szanse),
- **T**hreats (zagrożenia).

Tab. 1 Schemat analizy SWOT

		charakter oddziaływania czynnika	
		pozytywny	negatywny
wewnętrzne		S silne strony	W słabe strony

Źródło: „Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej”.

Czynniki wewnętrzne ze względu na ich charakter oddziaływania dzielimy na:

- mocne strony, czyli atuty (czynniki wewnętrzne pozytywne) miejscowości to zjawisko bądź zasoby pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju jednostki, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina (mieszkańcy, instytucje, władze samorządowe);
- słabe strony (czynniki wewnętrzne negatywne) to zjawisko bądź deficyty ograniczające możliwości rozwoju sołectwa, na które bezpośredni wpływ ma sama jednostka.

Podobnego podziału dokonać można analizując potencjalny wpływ czynników zewnętrznych. Szanse (czynniki zewnętrzne pozytywne) to zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabiają zagrożenia. Zagrożenia (czynniki zewnętrzne negatywne) – to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery rozwoju jednostki, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. O ile możliwość kreowania mocnych stron i niwelowania jest w zasięgu naszych możliwości – możemy podejmować określone decyzje, o tyle zarówno na szanse jak i zagrożenia nie mamy wpływu występują one w otoczeniu i na ich występowanie mają wpływ inne podmioty. Możemy je jednak wykorzystywać i dostosowywać się.

W efekcie prac przeprowadzonych w trakcie warsztatów z mieszkańcami i liderami lokalnymi otrzymano cztery listy: silnych stron sołectwa (takich, które należy wzmacniać), słabych stron (takich, które trzeba niwelować), szans (tych, które należy wykorzystywać) oraz zagrożeń (tych, których należy unikać).

Analiza SWOT dla sołectwa Sobiesiernie-Ostrowo Szlacheckie

Mocne strony

- zaangażowanie sołtysa w działalność na rzecz lokalnej społeczności,

- aktywna społeczność, angażująca się w organizację lokalnych imprez,
- Wiejski Dom Kultury – obiekt sprzyjający integracji mieszkańców i angażowaniu ich w decydowanie o życiu sołectwa i gminy,
- niski poziom bezrobocia,
- funkcjonowanie firm z zakresu przetwórstwa rolniczego, pozwalające rolnikom na sprzedaż płodów,
- ciekawe obiekty historyczne/zabytkowe.

Słabe strony

- bardzo zły stan dróg,
- zły stan rowów melioracyjnych,
- brak sieci kanalizacyjnej,
- sołectwo pozostaje niezgazyfikowane,
- brak lub zły stan sieci wodociągowej.

Szanse

- wzrost zainteresowania rajdem rowerowym, którego punkty kontrolne zlokalizowane są na terenie sołectwa,
- środki finansowe w nowej perspektywie unijnej, możliwe do wykorzystania na poprawę infrastruktury technicznej (zwłaszcza dostępność środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich),
- dostęp do środków z funduszu sołectkiego oraz inicjatywy lokalnej,
- rozwój gospodarstw rolnych dzięki środkom z UE przeznaczonym dla rolników.

Zagrożenia

- zbyt małe środki finansowe w stosunku do potrzeb zwłaszcza w zakresie infrastruktury,
- słaba promocja regionu oraz brak pomysłu na te atuty miejscowości, które można wykorzystać do jej zareklamowania,
- zniechęcenie do mieszkania w sołectwie (głównie młodzieży) ze względu na brak możliwości dojazdu do większych miejscowości.

4. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia angażujące społeczność lokalną

W celu osiągnięcia wymiernych efektów oraz przyspieszenia tempa przekształceń proponuje się następujące **kierunki rozwoju**:

POPRAWA WARUNKÓW INFRASTRUKTURALNYCH

Zasadniczym problemem zwłaszcza w miejscowości Sobiesiernie jest brak sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Spółka zajmująca się tą działalnością na terenie gminy Września powinna pozyskać środki (np. z funduszy unijnych) na **budowę czy modernizację sieci**. Ze względu na duże zaniedbania należy położyć większy nacisk na **oczyszczanie rowów melioracyjnych**. Zły stan techniczny dróg (zwłaszcza dostrzegalne w Ostrowie Szlacheckim) powoduje zagrożenie dla mieszkańców poruszających się tymi drogami np. na rowerach czy pieszo, co jest niezbędne w sytuacji braku regularnych i rozwiniętych połączeń komunikacji zbiorowej. Duża pula środków finansowych musi więc zostać przeznaczona na **remonty dróg i chodników**. Już teraz przez sołectwo biegnie trasa rajdu rowerowego. Należy wykorzystać znajomość tych miejscowości uzyskaną dzięki tej właśnie imprezie i w związku z tym przygotować trasy rowerowe. Obie miejscowości

posiadają ciekawe obiekty, takie jak cmentarz, zespół pałacowy czy dawny folwark, które mogą jeszcze zyskać na atrakcyjności po połączeniu ich trasą np. z Grzybowem, w którym mieści się rezerwat archeologiczny. W związku z tym jednak warto również zainwestować środki w uporządkowanie ewangelickiego cmentarza we wsi Sobiesiernie.

**POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW PRZEZ DZIAŁANIA
AKTYWIZACYJNE I DBAŁOŚĆ O INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ**

Wiejski Dom Kultury w miejscowości Sobiesiernie stanowi niejako centrum życia sołectwa. Pozwala on na organizowanie spotkań władz gminnych oraz sołtysów z mieszkańcami, a także może być wykorzystywany przez samych mieszkańców do organizacji różnego rodzaju imprez czy wydarzeń o charakterze integracyjnym. Obiekt ten, zbudowany w latach 60., wymaga jednak remontu, polegającego m.in. na konserwacji pokrycia dachowego, odnowieniu parkietu, malowaniu, wymianie rynien czy utwardzeniu terenu wokół budynku.

Mieszkańcy miejscowości są ludźmi bardzo aktywnymi, organizują dożynki, w 2004 r. przygotowali piknik sołtysów. Ważne jest zatem, aby wspierać ich i pomagać np. promując ich inicjatywy.

W Ostrowie Szlacheckim funkcjonuje już boisko, dzięki któremu można organizować rozgrywki drużyn piłki nożnej. Należy jednak zadbać również o młodsze dzieci, budując niewielkie choćby place zabaw – dotychczas nie funkcjonuje ani jeden w całym sołectwie.

5. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Tab. 2 Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Zadanie	Opis przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji	Planowane źródła finansowania
POPRAWA WARUNKÓW INFRASTRUKTURALNYCH				
Remonty dróg	Wykonanie prac w zakresie naprawy nawierzchni dróg (wraz z wykonaniem infrastruktury towarzyszącej drogom) w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczestników ruchu w sołectwie	400 000 zł	2015-2021	Środki unijne, środki własne gminy/powiatu
Budowa sieci kanalizacyjnej	Wykonanie instalacji kanalizacyjnej wraz z przyłączami mieszkańców do sieci	1 500 000 zł	2015-2021	Środki unijne, środki własne gminy
Modernizacja sieci wodociągowej	Wykonanie prac modernizacyjnych w zakresie wymiany instalacji oraz wykonania niezbędnych prac naprawczych	200 000 zł	2015-2021	Środki unijne, środki własne gminy
Uzupełnienie oświetlenia w sołectwie	Budowa brakującej infrastruktury oświetleniowej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Działanie zwiększy bezpieczeństwo dzieci i młodzieży wracających ze szkół	100 000 zł	2015-2020	środki własne gminy/powiatu (w zależności od tego, kto odpowiada za drogę)
Budowa drogi rowerowej	Droga rowerowa zwiększy		2015-2020	Środki unijne,

	bezpieczeństwo pieszych (będąc oddzieloną od dróg) i uczyni okolicę atrakcyjniejszą, pozwoli też zwrócić uwagę na tutejsze obiekty zabytkowe i historyczne.	200 000 zł		środki własne gminy
POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW PRZEZ DZIAŁANIA AKTYWIZACYJNE I DBAŁOŚĆ O INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ				
Modernizacja Wiejskiego Ośrodka Kultury oraz utwardzenie terenu dookoła WDK	Prace powinny objąć: wyposażenie świetlicy, modernizację, odnowienie niektórych jej elementów, przygotowanie terenu okalającego WDK pod parking.	100 000 zł	2015-2020	środki gminne, środki UE
Stworzenie oferty zajęć WDK	WDK może współpracować ze stowarzyszeniami edukacyjno-artystycznymi działającymi na terenie miasta i gmina Września. Wraz z nimi może przygotowywać zajęcia dla wszystkich zainteresowanych.	20 000 zł	2015-2020	środki gminy, środki stowarzyszeń zaangażowanych we wspólne projekty, PO Wiedza Edukacja Rozwój
Modernizacja i bieżące utrzymanie boiska	Wykonanie prac modernizacyjnych w obrębie boiska w celu poprawy jakości organizowanych na jego terenie zajęć	50 000 zł	2015-2020	środki gminne
Uporządkowanie cmentarza ewangelickiego w Sobiesierni	Prace polegające na oczyszczeniu terenu, być może również połączeniu („dopasowaniu”) elementów nagrobków. Wydaje się, że do	30 000 zł	2015-2020	środki gminne, fundusz sołecki, środki finansowe stowarzyszeń działających na terenie

	prac można zaangażować lokalne stowarzyszenia działające we Wrześni oraz mieszkańców.			sołectwa i gminy
--	---	--	--	------------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie wniosków inwestycyjnych.

Spis rycin

Spis tabel

Przewodniczący Rady Miejskiej we Wrześni

/-/Waldemar Grześkowiak